

Наталія МАРЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-2531-3153

*старший викладач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Київська область, Україна) Imarchenko_n@ukr.net*

СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ФЕМІННОСТІ ШЛЯХОМ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «КРАСА»

У статті досліджуються особливості створення образу фемінності шляхом вербалізації концепту КРАСА. Комплексність підходу до моделювання концепту КРАСА дає можливість здійснити опис його структурно-змістового наповнення й визначити гендерні особливості його когнітивної організації.

Створення образу фемінності шляхом вербалізації концепту КРАСА має певну структурну організацію, представлену єдністю чотирьох виділених нами макросфер: фізичної, духовної, штучної і природної краси. Найбільш частотними зафіксовано функціонування фізичної, представлені такими образними парадигмами, як КРАСА – ФІЗИЧНІ ДАНІ; КРАСА – ЕСТЕТИКА ПРИКРАС І ОДЯГУ, і духовної макросфери, утілення якої забезпечують образні парадигми КРАСА – ХАРАКТЕР, СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС/ПОХОДЖЕННЯ і КРАСА – ВОЛЬОВІ ЯКОСТІ. Найменш частотною з проаналізованих образних парадигм є КРАСА – ІНТЕЛЕКТ. Разом із тим її ефектність та експресивність досить високі та здатні імпліцитно номінувати «гострий», фатальний образ привабливої краси. Ознаки зовнішньої привабливості представлено субстантивами. Їх інтенсифікація відбувається за посередництва декількох прикметників у функції означення перед словами, які позначають широке коло об'єктів, явищ і дій, або, досить часто, як предиката, поєднаного з іншими стилістично маркованими засобами вираження.

Концептуальній макросфері «природна краса» властиве функціонування лексичних одиниць, що становлять семантичне поле «природа». Зазначену сферу репрезентовано відносно невеликою кількістю фрагментів, де переважають лексико-семантичні групи на позначення стихій: ВОГОНЬ; ВОДА; ПОВІТРЯ. Крім того, створення фемінного образу часто досягається використанням лексичних одиниць, які описують КВІТИ й НЕБЕСНІ ТІЛА.

Концептуальна макросфера штучної краси опосередкована оцінкою якості різноманітних предметів, які є результатом діяльності людини, де превалюють образні парадигми ОДЯГ і ПРИКРАСИ. Фіксація інваріанта фемінного образу забезпечується поєднанням атрибутивних словосполучень, які позначають граційність, ніжність, тендітність, дієслівною репрезентацією парадигми ОДЯГ, оцінними епітетами й/або метафоричними субстантивами.

Ключові слова: *концепт, образ фемінності, образна парадигма, мовні засоби інтенсифікації, концептуальна макросфера.*

Nataliia MARCHENKO,

orcid.org/0000-0003-2531-3153

*Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology, Translation and Teaching Methodology
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) Imarchenko_n@ukr.net*

THE IMAGE OF FEMINITY VERBALIZED THROUGH THE CONCEPT “BEAUTY”

The article studies the ways the image of femininity is verbalized through the concept BEAUTY. The complexity of the approach to modeling the concept BEAUTY has made it possible to describe its structural and semantic content as well as to find out gender characteristics of its cognitive organization.

The image of femininity, verbalized through the concept BEAUTY, has a certain structural organization, represented by the unity of the four macrospheres we have identified: physical, spiritual, artificial and natural beauty. Physical macrosphere is the most frequently used, represented by such figurative paradigms as BEAUTY – PHYSICAL APPEARANCE; BEAUTY – AESTHETICS OF JEWELRY AND CLOTHES, and the spiritual macrosphere, the embodiment of which is represented by figurative paradigms BEAUTY – CHARACTER, SOCIAL STATUS/ORIGIN and BEAUTY – PERSONAL QUALITIES. The least frequently used paradigm, of all we analyzed, is BEAUTY – INTELLIGENCE. At the same time, it is rather effective and expressive to implicitly nominate a “sharp”, fatal image of irresistible beauty. It is nouns that mainly represent different features of attractive appearance. Their semantics is intensified by several attributive adjectives, denoting a wide range of objects, phenomena and actions, or quite often by a predicate which functions, together with other stylistically marked means of expression.

The conceptual macrosphere of natural beauty is characterized by lexical units that make up the semantic field of “nature”. This area is represented by a relatively small number of fragments where predominate lexical and semantic

groups denoting the elements: FIRE; WATER; and AIR. In addition, the image of femininity is often achieved through the use of lexical units that describe FLOWERS and CELESTIAL BODIES.

The conceptual macrosphere of artificial beauty is denoted by the quality assessment of various objects resulted from human activities, where figurative paradigms of CLOTHING and JEWELRY prevail. The invariant of femininity image is achieved by combining attributive phrases that express gracefulness, delicacy, tenderness, through verbally represented paradigm of CLOTHING, evaluative adjectives and/or metaphorical substantives.

Key words: concept, image of femininity, figurative paradigms, language means of intensification, conceptual metaphor.

Постановка проблеми. За широкого розуміння концепт уявляється одиницею ментальної діяльності мовної особистості з мультикомпонентною і різнорівневою організацією, яку можна виявити шляхом аналізу мовних засобів утілення цього концепту. Звідси цілком природно, що дослідження семантики мовних одиниць, що об'єктивують концепт, є єдиним засобом конструювання змісту ментального простору мовця, власне шляхів вербалізації ним об'єктивної дійсності (Schwarz, 1996: 55; Загнітко, 2010: 39).

Убачається цілком закономірним розглядати концепт КРАСА як універсальної категорії, як невід'ємного атрибуту масової культури, де уявлення про красу культивується, тиражується й, зазнаючи постійної еволюції, швидко розповсюджується, як засобу, здатного тонко відображати національні стереотипи лінгвокультур світу, німецькомовної зокрема.

Аналіз досліджень. Про зацікавленість різними аспектами цього концепту свідчить низка праць (І. Белякова, А. Волкова, В. Дем'янков, А. Косенко, Ю. Підгорецька та ін.). Не менш актуальним є також гендерно-орієнтовані дослідження (Ф. Бацевич, О. Бессонова та ін.), зосереджені на вивченні особливостей репрезентації чоловічої та жіночої статі в мові. І. Коваль у працях досліджувала теоретичні засади концепту SCHÖNHEIT і фразеологічні засоби його вербалізації в німецькій мові крізь призму лінгвокультурології.

Метою статті є аналіз особливостей створення образу фемінності шляхом вербалізації концепту краса, розглянути його структурно-змістове наповнення й визначити гендерні особливості його когнітивної організації.

Виклад основного матеріалу. В основі побудови структурної моделі концепту КРАСА є аналіз його мовного втілення, реалізація чого відбувається у сфері оціночної комунікації, опосередкованої низкою вербалізаторів, тобто слів і словосполучень як засобів вираження оцінки.

Як зазначає І. Коваль, «в основі естетичної оцінки лежить особлива функція, що виконується природною річчю або штучним об'єктом у суспільному житті, – ціннісна предметність, здатність об'єкта бути значущим для людини. Ця функція

характеризує всю практичну діяльність людей, а тому закономірно відображається в мовній свідомості і комунікативній поведінці. У свою чергу, цінності виражаються у вигляді оцінок – результатів порівняння оцінюваного з якимось ідеалом або еквівалентом. По відношенню до естетичної оцінки еталоном порівняння виступає ідеал краси» (Коваль, 2016: 105).

Аналіз вербалізаторів концепту КРАСА дає змогу виділити чотири ключові сфери: *фізична краса, духовна краса, природна краса та штучна краса*, перші дві з яких безпосередньо пов'язані з оцінкою людини. Поняття фізичної краси, під яким розуміється сприйняття фізичної, а не розумової привабливості, корелює таким чином з поняттям духовної краси, оскільки позитивну оцінку може отримувати й зовнішність, і моральні якості. Унаслідок емоційно-чуттєвого оцінювання має місце породження з подальшою вербалізацією концептуальної сфери «фізична краса», тоді як концептуальна сфера духовної краси тяжіє до морально-етичної оцінки.

Функціонування сфери природної і штучної краси передбачає опозицію «природна – штучна», оскільки здатність захоплювати властива і явищам навколишньої дійсності, які породжують бажання їх естетичного осмислення (стихії, світ тварин і рослин), й об'єктам творчої діяльності людини (витвори мистецтва, прикраси, одяг, предмети побуту тощо).

У мовленні різних статей макросфери *фізичної, духовної, природної та штучної краси* набувають різного рівня активації, так само як і своєрідної гендерно маркованої специфіки і змістового наповнення. Кожна з виділених сфер утілення концепту КРАСА характеризується сукупністю саме тих структурних елементів, які частіше за все є предметом оцінки чоловіка чи жінки. Змістова інформація про будь-який предмет оцінки являє собою концептуальну гендерно марковану мікросферу, що становить концепт КРАСА.

Результати аналізу особливостей створення образу фемінності дають змогу констатувати домінування підгрупи оцінки зовнішності (51,24%). Велика кількість прикладів свідчить про загальну позитивну оцінку зовнішності,

вербалізованої переважно такими лексемами, як *schön, gutaussehend, hübsch, fein, reizend, entzückend, überwältigend, strahlenden, bezaubernd* тощо. Спільною рисою зазначених лексем є інтегруюча семантична ознака того, що приносить задоволення від споглядання. При цьому суттєвим компонентом функціонування більшості цих лексичних одиниць убачається сема «тілесної привабливості». Зупинимося детальніше на семантиці основних вербалізаторів емоційно-чуттєвої оцінки, у яких актуалізується макросфера **фізичної краси**.

Найбільш поширеним словом в аналізованому матеріалі є слово *schön*, семантика якого характеризує оцінюваний об'єкт за параметром зовнішньої привабливості. Примітними при цьому є два типи створення образу:

1) констатування субстантивом фізично привабливих ознак в ініціалній частині наративного фрагменту, інтенсифікованого підсилювальними прикметниками (*blendend, sehr, makellos, wundervoll, unfergleichbar, unübertreffbar, wunderbar* тощо) чи прислівниками (*ungewöhnlich, besonders, ganz, sehr, außergewöhnlich, betörend, bezaubernde* тощо). Подібний прийом, на нашу думку, покликаний від початку сформувати сприйняття образу як узірця краси та підсилити його подальшою деталізацією вишуканих фемінних рис, наприклад: «*Marie-Louise Ferroud war groß, schlank und von makelloser Schönheit. Blau und langbewimpert waren die Augen, wundervoll frisiert war ihr blondes Haar. Sie trug ein schulterfreies schwarzes Kleid und an den Armen und am Halse ihren herrlichen Schmuck*» (Simel, 1980).

Як бачимо, приклад демонструє перебування концепту в площині макросфер фізичної та штучної краси, представленої такими образними парадигмами: КРАСА – ФІЗИЧНІ ДАНІ (висока, струнка; блакитні очі з довгими віями, світле волосся); КРАСА – ЕСТЕТИКА ПРИКРАС І ОДЯГУ (волосся було укладене в дивовижну зачіску; чорна сукня з відкритими плечима та чудові прикраси на руках і шиї). Завдяки цьому текстове втілення концепту поєднанням протиставлення «природно красиве – штучно красиве» продукує нотки бездоганної вишуканості в створюваному образі фемінності;

2) декількома прикметниками у функції означення перед словами, які позначають широке коло об'єктів, явищ і дій, наприклад: «... *die feine, zarte und ganz in sich zurückhaltende Madame Henriette ...*» (Zweig, 1927) (прекрасна, делікатна й дуже стримана); або, досить часто, як предиката, поєданого з іншими стилістично марко-

ваними засобами увиразнення, наприклад: «*Sie ist ja immer reizend, aber gerade in diesem Moment ist sie reizender denn je*» (Franz, 2017) (Вона завжди чарівна, але саме в цей момент вона чарівніша, ніж будь-коли) (тут і далі переклад наш – Н. М.).

Вербалізатор досліджуваного концепту в останньому прикладі, як і досить частотна семантична одиниця створення образу фемінності, слово *reizend* має дуже широку загально оціночну сполучуваність з різноманітними іменниками, а також позбавлений гендерної маркованості, про що свідчить його функціонування в описі чоловіків, наприклад: «... *ein reizender junger Mann*» (Frans, 2017) (привабливий молодий чоловік). Зрозуміло, що така особливість дає змогу відносити його до рівня універсальних інтенсифікаторів. Водночас його семантика при створенні фемінних образів красивих жінок часто звужується за рахунок дискурсивних детермінаторів, таких як обставина часу (*denn je*), ступенів порівняння (*reizend ... reizender*) тощо.

Відзначимо також, що у випадку використання описових технік, подібних до створення феміномаркованих образів, відбувається вихолощування маскулінних ознак, образ набуває надмірної жіночності, що можна спостерігати в такому прикладі: «*Aber nicht nur seine diskrete Eleganz machte ihn angenehm auffällig, sondern vor allem seine außerordentliche und durchaus sympathische Schönheit: inmitten eines schmalen Mädchengesichtes umschmeichelte ein seidigblonder Schnurrbart sinnlich warme Lippen, über die weiße Stirn lockte sich weiches, braungewelltes Haar, weiche Augen liebkosten mit jedem Blick – alles war weich, schmeichlerisch, lebenswürdig in seinem Wesen, aber doch ohne alle Künstlichkeit und Geziertheit*» (Zweig, 1927) (Проме не лише його стримана елегантність приємно впадала в очі, а передусім надзвичайна й доволі симпатична краса: серед худенького дівочого обличчя шовковисті русьві вуса пестили чуттєво теплі губи, м'яке хвилясте волосся спускалося на білий лоб, м'які очі, пецнені кожним поглядом, – усе було м'яким, улесливим, привітним за своєю суттю, але без жодної штучності чи делікатності).

Цілком очевидно, що краса жінки часто асоціюється з певними частинами тіла, тому не дивно значне превалювання подібних лексичних одиниць у вербалізації концепту КРАСА. Дослідження дає змогу констатувати, що створення фемінного образу найбільш повно реалізується такими окремими лексико-семантичними групами, як ОЧІ, наприклад, «... *ihre feuchtglänzenden Augen*» (Frans, 2017) (... її волого виблискуючі очі); ФІГУРА, наприклад, «... *um die feinen Linien ihrer Gestalt zu verfolgen*» (Frans, 2017)

(... щоб простежити витончені лінії її фігури); КОЛІР ШКІРИ, наприклад, «... *goldbraunen Teint*» (Simel, 1980) (... золотаво-коричневий відтінок обличчя); ПЛАВНІ ЛІНІЇ, наприклад, «*Er vermochte zunächst noch nicht in ihre Augen zu sehen und bewunderte nur die schön geschwungene Linie der Augenbrauen, rein über einer zarten Nase gerundet, die ihre Rasse zwar verriet, aber durch edle Form das Profil scharf und interessant machte*» (Zweig, 1911) (Спочатку він не міг дивитись її в очі й лише милувався красиво вигнутою лінією брів, закругленою трохи над витонченим носом, що видавав її породу, але завдяки своїй благородній формі робив профіль чітким і цікавим).

При цьому типовими прикметниками на позначення об'єктів, сприйманих як красиве чи прекрасне, є *wunderschön, bewunderswert, gutaussehend, attraktiv, ansehnlich, bildschön, reizend, entzückend, reizvoll, anmutig, umwerfend, atemberaubend, bezaubernd, zauberhaft, verblüffend, glänzend, strahlend*, функціонування яких представлено переважно атрибутивними словосполученнями, що можна спостерігати в наступному фрагменті: «*Dann machte er ihr Komplimente über die einfache Eleganz, mit der sie sich kleidete, ganz der Eigenart ihrer anmutigen Gestalt angemessen; er bewunderte die bezaubernde Kühnheit der Linien bei jeder ihrer Bewegungen*» (Frans, 2017). Такі лексичні одиниці, як правило, супроводжуються метафоричними описами, що поєднують елементи загадкового, магічного та плавні рухи (заворожуючою сміливістю ліній у кожному її русі), реалізовані ефектом семантичного напруження: констатація монотонної краси (*einfache Eleganz*) → поступове збільшення ознак прекрасного (*Eigenart ihrer anmutigen Gestalt angemessen*) → напруження (*bezaubernde Kühnheit der Linien*).

Крім того, низка проаналізованих фрагментів засвідчує властиве більшості описів поєднання декількох концептуальних макросфер, що можна спостерігати в наступному прикладі: «*Sie war sehr bleich und sehr schön, vielleicht dreißig Jahre alt. Das schwarze Haar trug sie in der Mitte gescheitelt, es lag am Kopf an wie eine Kappe. Die Dame besaß einen aufreizend gewölbten Mund und leuchtende schwarze Augen. Sie sah beherrscht und aristokratisch aus*» (Simel, 1980) (Вона була дуже бліда і дуже красива, можливо, тридцяти років. Своє чорне волосся вона носила розподіленим посередині на проділ, воно лежало на голові, як шапка. Дама мала хвилююче вигнутий рот і блискучі чорні очі. Вона виглядала стримано аристократичною). Свого дискурсивного втілення вони набувають за схемою: констатація факту краси й/або типової ознаки (дуже бліда

й дуже красива) > дескрипція ознак-частин тіла (чорне волосся, вигнутий рот, чорні очі) > власне образ (вона виглядала стримано аристократичною). Такий прийом, на нашу думку, дає змогу актуалізувати закріплені в суспільній свідомості стереотипи певних фемінних образів, власне психологічні риси притаманні різним типам характеру, як-от: гордість, гідність, стриманість, самовпевненість, хитрість, упертість, доброта тощо. Цю особливість ілюструє й такий приклад: «*Sie besaß die Formen einer Rennjacht, schräge Augen, hohe Backenknochen, goldbraunen Teint und wundervolles kastanienbraunes Haar, das ihr in weichen Wellen in die schöne Stirn fiel. Sie wirkte kühl und scheu*» (Simel, 1980).

Фрагмент демонструє, як створюваний автором фемінний образ з ознаками таких психологічних рис, як стриманість, відчуття власної гідності та скромність (Вона виглядала холодно і сором'язливо), актуалізується номінацією досить специфічного присубстантивного порівняльного звороту (Вона мала форми гоночної яхти), а вилучення з порівняння компаративної зв'язки ще більше поглиблює імпліцитний образ досконалої геометрії ліній об'єкта. Це підсилюється використанням прикметників кольору (золотисто-коричневий відтінок обличчя; каштанове волосся), створенням метафори порівнянням волосся з рухами хвиль (*м'які хвилі*) на тлі експліцитних вербалізаторів концепту КРАСА (*wundervoll; schön*).

Подальший аналіз досліджуваного матеріалу дав змогу виділити функціонування особливості образних парадигм концептуальної макросфери **духовної краси**, частка якої становить 24,62%. Серед образних парадигм формування фемінного образу найбільш поширеною є КРАСА – ХАРАКТЕР, наприклад: «... *ihre Schönheit schien im sichern Selbstgefühl vieler Bewunderungen satt und prahlerisch geworden zu sein*» (Zweig, 1911) (... здавалося, що її краса втомилася від самовпевненості, підкріпленої постійними вихвалюваннями). Вербалізація цієї парадигми набуває різноманітних форм і, як правило, номінується такими лексико-семантичними групами, як **СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС/ПОХОДЖЕННЯ**. Їх функціонування лише додає певних семантичних уточнень, що поглиблює образ тендітності, вишуканості, норовливості чи невинності, як це можна бачити в такому фрагменті: «*Ein auf den ersten Blick anmutiges, schüchternes Landkind, das die Einträge an der Tafel mit verschiedenen Buntstiften in seine Hefte eintrug*» (Wells, 2016) (На перший погляд миловидна, сором'язлива сільська дитина, яка робила записи з дошки різними кольоровими олівцями у своїх зошитах).

Далі за спаданням частотності слідує парадигма КРАСА – ВОЛЬОВІ ЯКОСТІ, наприклад: «... *ich war eben getroffen, getroffen bis ins Mark hinein von dem herrischen Blitz dieses Blickes*» (Zweig, 1922) (... я був просто вражений, вражений до глибини душі владним спалахом цього погляду). Прикметним у контексті цього є превалювання опису сильних якостей жінки, які, згідно з результатами дослідження (Сунцова, 2013: 56–62), безсумнівно, варто відносити до одних із ключових ідеальних рис сучасної жінки. Звідси цілком очевидно, що створення фемінного образу в межах такої парадигми наділений здатністю викликати асоціації з жіночою красою. Так, наприклад фрагмент «... *und ich Schwächling bebte in Bewunderung vor der dämonischen Herrlichkeit ihres Willens*» (Zweig, 1922) (... і я, слабак, тремтів у захопленні від демонічного панування її волі), демонструє втілення концепту КРАСА негативно конотованими номінаціями.

Попри те що найменш частотною з проаналізованих образних парадигм є КРАСА – ІНТЕЛЕКТ, її ефектність та експресивність досить високі та здатні імпліцитно номінувати «гострий», фатальний образ: «*Sie beherrschte die Männer, so wie Chantal die Ganoven ihrer Bande beherrscht hatte. Anstelle von Leidenschaft und Temperament operierte die Blonde mit intellektueller Kälte*» (Simel, 1980). Приклад унаочнює створення шляхом використання синтаксичної порівняльної конструкції (Вона керувала чоловіками так, як Шанталь керувала шахраями своєї банди) і лексичним протиставленням (*пристрасть і темперамент vs. інтелектуальна холодність*) небезпечної й водночас ще більш привабливої краси.

Звертаючись до розгляду концептуальної макросфери **природна краса**, варто відзначити її розуміння в межах функціонування лексичних одиниць, що становлять семантичне поле «природа». Значену сферу репрезентовано відносно невеликою кількістю фрагментів (8,48%), де переважають лексико-семантичні групи на позначення стихій:

– **ВОГОНЬ** (*funkeln, brennend, glutheiß, glühend, feuerich, blitzend*), наприклад, «... *zugleich funkelnd von Geheimnis und beladen mit früherer Leidenschaft*» (Zweig, 1922) (... водночас іскриста тасмичістю й обтяжена колишньою пристрасстю); «... *herrischen Blitz dieses Blickes*» (... владний спалах цього погляду) (Zweig, 1922); «... *blitzende Augen*» (Simel, 1980) (... очі, як блискавка); «*eine schlanke, feurige Dame*» (Frans, 2017) (*струнка запальна жінка*);

– **ВОДА** (*fließen, feucht, wellig, weiche Wellen, fließend, gewelltes*), наприклад, «*Ihre Augen*

leuchteten hell, sie waren meergrün und sehr schön» (Simel, 1980) (*її очі яскраво блищали, вони зеленими, як море, і дуже красивими*); «*ihre feuchtglänzenden Augen*» (Frans, 2017) (*її волого виблискуючі очі*); «*braungewelltes Haar*» (Zweig, 1927); «*Aber hier war sie nicht schwerfällig, sondern fließend, anmutig, verführerisch*» (Schlink, 1995) (*Але тут вона була не незграбна, а плавна, витончена, спокуслива*);

– **ПОВІТРЯ** (*wehend, atmend, luftig, duftig, flatternde Augen, die Haare flattern*), наприклад, «*Eine Zeitlang blieb sie völlig regungslos wie eine Statue; zu dem sinnlichen Reiz des atmenden Lebens kam der Zauber des Kunstwerks*» (Frans, 2017) (*Якийсь час вона залишалася зовсім нерухомою, як статуя; до чуттєвої чарівності дихання життя додалася магія витвору мистецтва*); «*mit wehenden Haaren*» (Konsalik, 1975) (*з волоссям, що розвівалося*).

Крім того, створення фемінного образу часто досягається використанням лексичних одиниць, які описують таке:

– **КВІТИ** (*blühend, in voller Blüte, aufblühen, duftend*), наприклад, «... *schlank und geschmeidig wie eine Iris*» (Frans, 2017) (... *струнка і гнучка, як ірис*); «*blühende, rote, schöne Lippen, wie eine Blume in einer Wüste*» (Konsalik, 1975) (*квітучі, червоні, красиві вуста, як квітка в пустелі*);

– **НЕБЕСНІ ТІЛА** (*leuchten, strahlend, goldene Funkeln, blendend schön, wie ein Abendstern*), наприклад «... *mit den braunen Augen, in denen goldene Funken leuchteten*» (з карими очима, що сяяли золотими іскорками); «*ein strahlendes Lächeln*» (*сяюча посмішка*) «*eine blendend schöne, dunkelhäutige Frau*» (*сліпучо красива, смаглява жінка*) (Simel, 1980).

Концептуальна макросфера **штучної краси** (15,66%) опосередкована оцінкою якості різноманітних предметів, які є результатом діяльності людини, де превалюють образні парадигми ОДЯГ і ПРИКРАСИ. Перша парадигма, як правило, характеризується фокусом безпосередньо на елементи вбрання як тло інтенсифікації красивих тілесних рис: «*Sie stand in einem gelben Ballkleid, das ihre schmalen, reinen Schultern wie mattes Elfenbein vorleuchten ließ*» (Zweig, 1922) (*Вона стояла в жовтій бальній сукні, від якої її вузькі досконалі плечі виблискували, як матова слонова кістка*). В іншому випадку можна спостерігати фіксацію певного інваріанту фемінного образу шляхом поєднання атрибутивних словосполучень, які позначають граційність, ніжність, тендітність (*проста елегантність*), дієслівна репрезентація парадигми ОДЯГ (*як вона одягалася, як їй личить*), оцінні епітети й/або метафоричний

субстантив (*заворожуюча сміливість ліній у кожному її русі*): «*Dann machte er ihr Komplimente über die einfache Eleganz, mit der sie sich kleidete, ganz der Eigenart ihrer anmutigen Gestalt angemessen; er bewunderte die bezaubernde Kühnheit der Linien bei jeder ihrer Bewegungen*» (Frans, 2017).

Висновки. Таким чином, створення образу фемінності шляхом вербалізації концепту КРАСА має певну структурну організацію, представлену єдністю розглянутих нами макросфер, кожна з яких актуалізується такими образними парадигмами, як КРАСА – ФІГУРА, ОЧІ, КОЛІР ШКІРИ, ПЛАВНІ ЛІНІЇ, ВОГОНЬ, ВОДА, КВІТИ, ОДЯГ тощо.

У німецькомовному лінгвокультурному просторі часто актуалізуються макросфери фізичної (51,24%) і духовної (24,62%) краси, основу яких становить емоційно-чуттєва оцінка. Рідше спостерігається функціонування макросфер штучної (15,66%) і природної (8,48%) краси, зосереджених на морально-етичну й естетичну оцінку відповідно. Формування фемінного образу опосередковано здебільшого комплексним акцентуванням на окремі риси, як-от: очі, волосся, риси обличчя, граційність руху, що визначає специфіку вербалізаторів концепту КРАСА, де домінують лексичні одиниці із семантикою оцінки та порівнянь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загнітко А. Сучасні типології концептів: когнітивний, лінгвокультурологічний, прагматичний аспекти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2010. Вип. XI. С. 33–46.
2. Коваль І. І. Актуалізація краси людини фразеологічними одиницями сучасної німецької мови. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 9 «Сучасні тенденції розвитку мов»*. 2016. Вип. 14. С. 104–112.
3. Сунцова Я. С. Образ современной и идеальной женщины у мужчин с разными личностными особенностями. *Вестник Удмуртского университета. Серия «Философия. Психология. Педагогика»*. 2013. № 3. С. 54–63.
4. Frans A. Die rote Lilie. Berliner Ausgabe, 2017. 240 S. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/die-rote-lilie/>.
5. Kosalik H. Eine Sünde zuviel. Verlag Lingen, 1975. 480 S. URL: <https://www.rulit.me/tag/romance/eine-sunde-zuviel-download-267812.html/>.
6. Schlink B. Der Vorleser. Zürich Verlag: Diogenes, 1995. URL: <https://libcat.ru/knigi/proza/sovremennaya-proza/216646-bernhard-schlink-der-vorleser.html/>.
7. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik. Tübingen/Basel : Francke, 1996. 238 S.
8. Simel J.M. Es muß nicht immer Kaviar sein. Verlag : Kaiser, 1980. URL: <https://www.rulit.me/books/es-mug-read-564996-1.html/>.
9. Wells B. Vom Ende der Einsamkeit. Verlag: Diogenes, 2016. 368 S. URL: <https://www.vorablesen.de/buecher/vom-ende-der-einsamkeit/>.
10. Zweig S. Amokläufer. Österreich, 1922. 75 S. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/der-amoklaufer/>.
11. Zweig S. Brennendes Geheimnis. Leipzig Insel-Verlag, 1911. 97 S. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/brennendes-geheimnis/>.
12. Zweig S. Vierundzwanzig Stunden aus dem Leben einer Frau. Leipzig Insel-Verlag, 1927. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/24-stunden-aus-dem-leben-einer-frau/>.
13. Zweig S. Brief einer Unbekannten. Dresden, 1922. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/brief-einer-unbekannten/>.

REFERENCES

1. Zahnitko A. Suchasni ty polohii kontseptiv: kohnityvnyi, lnhvokulturolohichnyi, prahmatychnyi aspekty [Modern typologies of concepts: cognitive, linguistic and cultural, pragmatic aspects.]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Lnhvistyka*. 2010. Vyp. XI. pp. 33–46 [in Ukrainian].
2. Koval I. I. Aktualizatsiia krasny liudyny frazeolohichnyimi odynytysiamy suchasnoi nimetskoi movy [Actualization of human beauty by phraseological units of modern German]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 9. Suchasni tendentsii rozvytku mov*. 2016. Vyp. 14. pp. 104–112 [in Ukrainian].
3. Suncova Ya. S. Obraz sovremennoj i idealnoj zhenshhiny u muzhchin s raznymi lichnostnymi osobennostyami [The image of a modern and ideal woman in men with different personal characteristics] // *Vestnik Udmurtskogo universiteta. Seriya «Filosofiya. Psihologiya. Pedagogika»*. 2013. № 3. pp. 54–63 [in Russian].
4. Frans A. Die rote Lilie [The Red Liiy]. Berliner Ausgabe, 2017. 240 S. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/die-rote-lilie/> [in German].
5. Kosalik H. Eine Sünde zuviel [One sin too many]. Verlag Lingen, 1975. 480 S. URL: <https://www.rulit.me/tag/romance/eine-sunde-zuviel-download-267812.html/> [in German].
6. Schlink B. Der Vorleser [The Reader]. Zürich Verlag: Diogenes, 1995. URL: <https://libcat.ru/knigi/proza/sovremennaya-proza/216646-bernhard-schlink-der-vorleser.html/> [in German].
7. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik [Introduction to Cognitive Linguistics]. Tübingen / Basel : Francke, 1996. 238 S. [in German].
8. Simel J.M. Es muß nicht immer Kaviar sein [It can't always be caviar]. Verlag: Kaiser, 1980. URL: <https://www.rulit.me/books/es-mug-read-564996-1.html/> [in German].
9. Wells B. Vom Ende der Einsamkeit [The End of Loneliness]. Verlag: Diogenes, 2016. 368 S. URL: <https://www.vorablesen.de/buecher/vom-ende-der-einsamkeit/> [in German].
10. Zweig S. Amokläufer [Amok]. Österreich, 1922. 75 S. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/der-amoklaufer/> [in German].
11. Zweig S. Brennendes Geheimnis [The Burning Secret]. Leipzig Insel-Verlag, 1911. 97 S URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/brennendes-geheimnis/> [in German].
12. Zweig S. Vierundzwanzig Stunden aus dem Leben einer Frau [Twenty-Four Hours in the Life of a Woman]. Leipzig Insel-Verlag, 1927. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/24-stunden-aus-dem-leben-einer-frau/> [in German].
13. Zweig S. Brief einer Unbekannten [Letter from on Unknown Women]. Dresden, 1922. URL: <https://linguabooster.com/ru/de/book/brief-einer-unbekannten/> [in German].